

Ludová zbožnosť

Pod ľudovou zbožnosťou sa obyčajne rozumie tradičná vidiecka zbožnosť s určitou dávkou folklórnej viery, zameranej skôr na rituály, než na obsahovú náplň. Ľudia tu ešte navštevujú kostol, ale je im prakticky jedno, čo sa modlia, v čo veria. Nepotrebnú premýšľať, nepotrebnú čítať knihy s náboženskou tematikou. Potrebujú rituály. Zrelá osoba potrebuje prejsť k tomu, aby pochopila podstatu rituálu. Z ľudovej viery sa vytráca racionalita. Prekážkou návštevy kostola sa stáva to, že by tam musel byť s ľuďmi, ktorých pokladá za zlých, ktorí mu ublížili, alebo ktorých pradedovia ublížili jeho pradedom. Viera sa tak stáva egocentrickou, s predstavou Boha ako veľkého ochrancu v čase kríz. Vyhľadávajú sa vlastné prejavy viery na púťach a najmä v zjaveniach. Tento únik do „vnútorného tepla“ je dôsledok oddelenia Boha od života, odpojenia náboženstva od dennej praxe i morálky (P. Cibira).

Medzi ľuďmi v mestách vidno dve tendencie v ľudovej neoficiálnej zbožnosti. Jednoduchší ľudia to prejavujú formou rôznych pobožností, modlitbových zhromaždení, poklonami, spevmi, chválami a pod. Vzdelanejší a majetnejší sa stretávajú v krúžkoch a majú svoje duchovné autority. Ich zbožnosť je skôr meštiacka ako ľudová. Ich náboženstvo je skôr prívätne a málo sa všima ich oddelenosť od ostatných skupín obyvateľstva. Neprepája sa na nové potreby ľudí. Z diaľky je všetko pestré, zblízka povrchné, bez hlbšieho obsahu náboženskej skúsenosti, ktorú by mohli odovzdať spoločenskej verejnosti. Vo všeobecnosti sú formy ľudovej zbožnosti často podporované aj duchovenstvom. Táto zbožnosť je akoby „zmutovanou kombináciou tradične nekritickej ale verne prijímaného náboženského dedičstva s marxistickými autoritatívnymi a nereflektovanými modelmi myslenia a konania“ (K. Moravčík).

Azda najmarkantnejším prejavom ľudovej zbožnosti sú súkromné zjavenia Panny Márie. U nás sa touto problematikou podrobne zaoberal Ján Maga a Ján Štohl a spracoval ju Igor Kapišinský v časopise Omega (č. 1/1984). Dá sa konštatovať, že neinformovanosť veriacich o postojoch Cirkvi k súkromným zjaveniam, ale aj o postojoch vedy k sprievodným javom rôznych optických úkazov je priam priepastná. Až by sa dalo postaviť otázku o patológii takej viery, ktorá navzdory cirkevným autoritám i napriek argumentácii odborníkov (fyzikov, psychológov, neurofyziológov a p.) verí, že sa Slnko premiestnilo na oblohu na opačnú stranu, že v ňom videli hostiu alebo monštranciu alebo Madonu s dieťaťom a podobne. A nesmierne sa divia tomu, prečo cirkevné autority mlčia keď Panna Mária dáva odkazy. Možno by bolo užitočné na miestach údajných zjavení vyvesiť zásady vytýčené už pá-

pežom Benediktom XIV, podľa ktorých treba pristupovať k súkromným zjaveniam. Uvádza ich nasledujúcimi slovami: „*Je osožné ich mať na zreteli nielen pre ich teologickú zrelosť, ale aj preto, že by to mohlo zmierniť niektoré z obáv našich odlúčených bratov, keby sa vedelo, že súkromné zjavenia, a to aj tých najväčších svätcov, nie sú článkami viery*“ a že „*prináležia do inej roviny, na ktorú sa kresťanská viera sama osebe neviaže*“. Spomínané zásady pápeža Benedikta XIV. (Benedikt XIV., De Servorum Dei Beatificatione et Beatorum Canonisatione, Vol. III) sú nasledovné:

1. Pokiaľ ide o cirkevné schválenie súkromných zjavení, nech je známe, že toto schválenie nie je nič ako súhlas daný po dôkladnom preskúmaní v záujme veriacich. Na tieto patrične schválené *súkromné zjavenia sa nedáva súhlas katolíckej viery, a ani nemôže byť daný*. Čo požadujú, je súhlas ľudskej viery v súlade s pravidlami múdrosti, ukazujúcimi, že dané zjavenia sú pravdepodobné a veriteľné v medziach zbožnosti.

2. Pridržiavame sa zjavení, ktoré sú v súlade s prameňmi katolíckej náuky a ktoré sú záväzné pod hrozbou herézy, pokiaľ sa zanovite popierajú. Čo sa týka zjavení daných svätým, ktorých náuka je uznaná Cirkvou, pridržame sa ich ako pravdepodobných mienok (probabilit).

3. Z uvedeného vyplýva, že *uznanie súkromných zjavení možno odmietnuť bez ohrozenia celistvosti katolíckej viery*, s podmienkou, že sa tak stane s príslušnou skromnosťou, ktorá nie je ani svojvoľná, ani opovrhlivá.

Ludová zbožnosť má aj svoje pozitíva, o ktorých r. 1993 písal J. Maga. Oddávajú sa jej často ľudia, na ktorých sa vzťahuje Ježišov výrok: Poďte ku mne všetci, ktorí sa namáhate a ste preťažení, a ja vám dám odpočinúť (Mt 11, 28). Prečo títo poctiví ľudia nenachádzajú odpočinutie v základnej cirkevnej pastorácii, v hlavnom prúde Cirkvi, má byť naša otázka. Alebo azda sa už stala ľudová zbožnosť hlavným prúdom na Slovensku, kde formálne úkony nahrádzajú evanjeliovú činnosť, kde modlitby a pôsty nahrádzajú konkrétnu osobnú pomoc? L. Evely pripomína, že na poslednom súde nám nepoloží Pán otázky typu: Koľko zdravasov ste za svojho blížneho odrecitovali, ale čo ste preňho urobili, alebo neurobili. Iste, poctivá nábožnosť v spoločenstve veriacich dokáže povzbudiť k činnosti, ale bez nej stráca účinok. Dôležité je preto prepojenie formy zbožného počúvania s obsahom evanjeliovej zvesti preukazovanej v praktickej činnosti lásky.

Na základe referátov pp. Karola Moravčíka, Petra Cibiru a Igora Kapišinského a diskusie spracoval

Anton Hajduk